

er et ke verdt?

*Hvem kan si hva et menneskeliv er verdt?
Hva er det de ikke snakker om?*

XUETING YANG (ILLUSTRASJON)

forankret i den kristne kulturarven og som ligger til grunn for menneskerettighetene, blant annet. Morgenbladet inviterte den erfarne filosofen og trebarnsmoren Inga Bostad til en brevveksling med den unge stipendiaten. Siden torsdag i forrige uke har e-postene gått mellom de to. Her er brevene samlet.

med de mest sårbare i samfunnet. De som er helt avhengig av andre for å leve gode liv, men som også kan gi oss de rikeste og dypeste innsikter om hva menneskelige relasjoner kan være, og at de minner oss på at det ikke finnes én versjon av det gode liv, men mange, og at hva et godt liv er, og for hvem, er langt fra entydig. Men vi bør alle forsøke å allmenngjøre våre slutninger. Da er det prisverdig at noen, som du Aksel, forsøker å klargjøre hva det er av verdier vi bygger vår argumentasjon på, hva som er åpent for diskusjon, hva som er forholdet mellom rett og moral. Ser frem til ditt svar!

Beste hilsen Inga

[4. MAI 2017, KL. 18.28]

Kjære Inga

Tusen takk for brevet. Du reiser mange viktige spørsmål, som jeg vil forsøke å besvare. La meg først starte med utfordringen som omhandler etikken i det vi nå beskjeftiger oss med. Er det riktig av oss å diskutere spørsmål om liv, død, kvaliteten og kanskje til og med verdien på ulike menneskeliv i offentligheten?

KONSEKVENSIALISME

Et samlebegrep for ulike moralteorier som legger vekt på hvilken handling som produserer de beste konsekvensene.

Når vi ytrer oss som fagpersoner i offentligheten, uansett tema, bør vi følge de samme normene vi forsøker å leve opp til i vitenskapelig virksomhet. Vi bør være etterrettelige, saklige, empirisk informerte og tydelige. I tillegg bør vi få fram poengene på en så skånsom og respektfull måte som mulig, så lenge det ikke går på bekostning av klarheten i resonnementene.

Jeg har bare delvis levd opp til disse normene i denne debatten. Å uttale at personer med Downs syndrom ikke kan leve fullverdige liv, var både tvetydig og noe hensynsløst. Det har jeg tatt selvkritikk på flere ganger allerede, og jeg gjør det gjerne igjen.

Men at enkelte ytringer kan være sårende, taler ikke for at de bør forbeholdes faglige samtaler i elfenbenstårnet, slik det kan se ut til at du mener. Offentligheten har godt av å ta del i prosessen, og ikke bare resultatet, av forskningsvirksomheten. Synes ikke du?

Vitenskapen er den mest vellykkede institusjonen for å tilegne oss mer kunnskap. Det skyldes ikke først og fremst at det er mange smarte folk som lever livene sine i akademien, men at de etterlever enkelte normer som gjør at sannhet trumfer makt og interesser. Du har rett i at vi deler synet på at «vitenskapen beveger seg fremover ved hjelp av radikale hypoteser og overprø-

ving av det etablerte», men dette er de samme metodene vi bør bruke når vi fatter individuelle og kollektive avgjørelser. Den beste måten befolkningen kan trenes i disse normene, er ved å delta i dem selv. Det er slik vi blir myndige borgere, og det er slik vi i fellesskap kan håpe å ta bedre avgjørelser.

Det er også helt nødvendig for den demokratiske legitimiteten. Det har vokst frem et lovverk og en praksis som tillater kvinner å ta abort etter uke 12 om hun får vite at barnet får Downs syndrom. 90 prosent av kvinner som får denne beskjeden, tar abort. Men ingen politikere ser ut til å ta seg bryet med å forsvare at dette er en situasjon vi bør leve med.

Som moralsk ansvarlige borgere kommer vi heller ikke unna å vurdere hvorvidt handlingene våre kan forsvares. Ettersom kvinner har rett på informasjon om fosterets egenskaper, må vi kunne ha en offentlig samtale om hvordan de bør bruke den informasjonen. Bare å snakke om gode og dårlige grunner for abort, slik jeg har gjort i denne debatten, får folk til å steile. Men er du ikke enig i at dette er et problem med den offentlige samtalen slik den er i dag; vi ser ut til å ignorere at individet ikke bare har en rett til å bestemme selv, men også en plikt til å ta de rette valgene.

Inga Bostad (f. 1963): Professor i filosofi og direktør ved Norsk senter for menneskerettigheter, Universitetet i Oslo, hvor hun også har vært prorektor og viserektor. Hun har skrevet flere bøker om filosofi og pedagogikk, og har vært en aktiv skribent i norsk offentlighet i flere tiår. Denne uken er hun ute med boken *Å se seg spørrende omkring*. Bostad er også mor til en multifunksjonshemmet datter.